

Boş Mekanların Ötesi

HÜSEYİN YANAR*

Fellini' nin "Orkestra Provası" isimli ilginç bir filmi vardır. Bir klasik müzik orkestrasının elemanları, çeşitli enstrümanlarıyla prova için geldikleri salonu, yavaş yavaş birer ikişer doldururlar. Aradan uzun yıllar geçmesine karşın, bazı detaylar hala bugün gibi gözümün önüne geliyor. Koridorda yürürken havaya sıçrayıp iki ayağını bir yanında birbirine vuran sempatik, muzip odacının hareketleri, bir köşede oturup sohbet eden, oraya buraya yayılan orkestra elemanları, filmin sonuna doğru bir gürz gibi, ucunda dev bir top ile salona dalan sarkacın salınımı, yıkılan duvarlar, toz duman ve daha bir sürü enstantaneler. Filmde yönetmen konserlerdeki sahne performansının arkasındaki günlük hayatı, kendine özgü diliyle anlatıyordu. Yaşamı, oradaki günlük hayatı yaratan insan ilişkilerini, orkestra elemanları arasındaki kişisel diyalogları yan yana getiriyordu. Bütün bunlarla da görünenlerin gerisinde başka şeylere değiniyordu. Bu film, mekanı yapan, onu mekan haline getiren, yaşatan, renklendiren orkestra üyelerinin hikayesiydi. Filmi hatırlarken aslında oldukça mimari bir film olduğunu düşündüm. Ünlü İtalyan yönetmen Fellini'nin anlatımı ile anlamını, derinliğini bulan bir yapıtı. Giderek müzisyenlerle dolan bir mekanın, bir "boş mekan"ın filmiydi.

Betonart' ın 12. sayısındaki Finlandiya dizisine, bu ülkenin mimarlığında derin izler bırakan çok önemli iki isimle,,Raili ve Reima Pietilä ile başlamıştık. Efsanevi binaları Tampere'deki Kaleva Kilisesi ve Otaniemi'deki Dipoli Öğrenci Merkezi'nin uzun kariyerleri içindeki yerini aramıştık. Bu sayıda ise değişik bir mekan üçlemesine gidiyoruz. "Boş mekanlar". Boş mekanları, dolmaya ya da doldurulmaya hazır olan boş mekanları yan yana getiriyoruz kuzeyden.

Yazıların ana eksenini buz, ahşap ve beton kavramları oluşturuyor. Bu temaları yan yana koyarak vurgulamak istediğim, her şeyin aslında birbirinin içinde olduğu, sınırların oldukça yumuşak çizgilerle çizildiği ve kavramların devinime hazır olduğudur, adeta birine bakarken diğerini gördüğümüzdür.

Bu kavramların bir araya gelmelerinin bir başka önemli nedeni de Fin dünyası için çok şeyi, adeta buradaki yaşamı tanımlamaları. "Buz" çok sert geçen kışı, "ahşap" bir anlamda her yeri çeviren doğayı, ormanları, aynı zamanda insanların doğayla bağlantısını anlatıyor. Ahşap ayrıca çok eski dönemlerden beri, insanın yaşaması için gerekli barınağı demek, yapı yapma sanatı demek, sauna demek. "Beton" ise yeni bir şey. Endüstrileşmeyi çağrıştıran bir açılım. Özellikle doruklarda olduğu dönemlerde, modern bir dünyanın yenilikler getiren malzemesi olarak görülüyor. Dizide bütün bu kavramlar, bilinçli bir şekilde mimari bir platforma çekiliyor, yorumlanıyor. Buz, ahşap ve beton ile birlikte eskime, yok olma, yenilenme gibi kavramlara da açılıyoruz.

Fin Mimarlık Dergisi' nin baş editörü mimar Harri Hautajarvi, ARK'ta denediği yazısında, devamlı yazdığı gündem belirleyen yazılarından farklı, pek sık başvurmadığı kişisel bir üslup deniyor. Yine burada tanınmış bir mimar olan Jouni Kaipia da duygu yüklü bir koleksiyonun sergilendiği mekanın hikayesini aşamalarıyla anlatıyor. Ünlü mimar Juha Leiviskä ise Fin mimarlığının köşede kalmış usta bir mimarının, yakın bir arkadaşının arkasından, onun kısa süren mimari macerası ve anlamlı başyapıtı üzerine yazıyor. Ben de yukarıda sözünü ettiğim hikayelerin izini sürerek, gördüğüm mekanları sırayla yorumluyorum ve bir başka bakış açısıyla değerlendiriyorum. Böylece, parça parça hikayeler, anılar birleşiyor. Boş mekanların dolmaya, doldurulmaya hazır boş mekanların ötesine gidiyoruz. Hem ayrı ayrı hem de bir bütün olarak, duyguların işin içine girdiği yazılar bir araya geliyor.

*Y.Mimar, Dr, Akademisyen, Helsinki de yaşıyor.

2006 mAAN Konferansı

Geçtiğimiz Kasım ayında Tokyo'da yapılan mAAN Konferansı, çoğul modernlikler tartışmasının gündemde olduğu bir dönemde bir yandan bu tartışmayı hareketli tutmayı, bir yandan da bu tartışmaya dayanarak Asya ülkelerindeki modern mimarlık mirasının korunması için kamuoyu oluşturmayı amaçlıyor. Konferansı Tokyo'da takip eden Yedigöller'in değerlendirmesine, katılımcılardan Uğur Tanyeli'nin ve mAAN'ın başkanı Shin Muramatsu'nun röportajları eşlik ediyor.

Farklı "Modernlik" Öyküleri: 2006 mAAN Konferansı

YADİGAR ESEN

1-5 Kasım 2006 tarihleri arasında 6. mAAN konferansı Japonya'nın başkenti Tokyo'da gerçekleşti. mAAN (*modern Asian Architecture Network*), ana hedefi Asya ülkelerindeki modern mirasın korunması ve yeniden canlandırılması olan ve temelleri 2000 yılında Guangzhou'daki (Çin) toplantıda atılan bir organizasyon. 2000 yılından bu yana her sene farklı Asya ülkelerinde düzenlenen konferansların sonuncusuna da İstanbul ev sahipliği yapmıştı.

Bu senenin ev sahibi olan Tokyo, dünyanın önemli metropollerinden; bu özelliğini de 1800'lerin sonlarından beri koruyor. Şehir daha 19. yüzyılın başında 1 milyonu aşan nüfusuyla belki de dünyanın en kalabalık ve en geniş şehriydi. Ancak 1923 yılındaki büyük depremle ve 2. Dünya Savaşı'ndaki bombardımanlarla iki kez yerle bir olan Tokyo, eski şöhretli günlerini özellikle 1960 Olimpiyatları'ndaki hızlı yapım etkinliğiyle geri kazandı. Şehre bugünkü çehresini kazandıran binaların büyük bir bölümü bu tarihten sonra inşa edildi. Tokyo'nun nüfusu bugün yaklaşık 36 milyon ve km²'ye düşen 2.610 kişilik yoğunluğuyla dünyanın en yoğun kenti. Kentin bir diğer özelliği ise bambaşka ölçekleri bir arada barındırabilmesi. Tokyo'da sınırlı bir alanda yüksek katlı apartmanlar, gökdelenler, tapınaklar ve hala geleneksel özellikler taşıyan minyatür konutlar yan yana gözlemlenebiliyor. Şehrin bu melez ve kimilerine göre kaotik yapısı, mAAN

1

konferansının bu seneki başlığı olan "Bizim Modernimiz: Asya'nın Kentsel Mirasının Yeniden Değerlendirilmesi" (*Our Modern: Re-appropriating Asia's Urban Heritage*) tartışmalarına uygun bir zemin oluşturuyor. Nitekim mAAN da bu başlıkla Tokyo'nun 1868 yılında Meiji Restorasyonu ile başlayan modernleşme serüvenini başka bir çerçevede okuyarak Tokyo'yu "kendi modern" şehrimiz olarak değerlendirebilmenin yollarını aradığını açıklıyor.

Tema

mAAN tüm dünyada Asya ülkelerindeki modern mirasa yönelik bilinç uyandırmayı hedefliyor. Konferans bildirisinde de kurumun ana ilgi alanının Asya'daki modern mimarlık mirası olduğu söyleniyor. Konferans için hazırlanan makalelerde de istenen aslında Asya şehirlerindeki modern mimarlığın ürünlerinin klişelere ve bilinen yöntemlere sapsmadan, yeni bakış açılarıyla ele alınması. Bu yapılar kentlerin günlük yaşamında mekan hissini oluşturan önemli elemanlar ve böylece kentin belleğinin önemli bir parçasını teşkil ediyorlar. Ancak mAAN, Asya'daki modern şehirlerin batılılaşma ya da kolonileşme sonucu oluşan ve "öteki" tarafından zorla başlatılan tarihi bir sürecin ürünleri olarak görüldüğüne dikkati çekiyor. Bu durum Batı dışı ülkelerde modern mirasın korunmasını

güçleştiriyor ve korumada söz sahibi aktörlerin (mimarlar, korumacılar, siyasi aktörler...) ve yerel halkın modern mimarlık mirasına yeterli önemi vermemesine neden oluyor. Konferans boyunca vurgulanan da Asya ülkelerinin kendi modernleşme süreçleri ile yüz yüze gelip bunları kendi gerçekliği olarak kabul etmesi. Bu yaklaşım ayrıca farklı modernleşme deneyimlerinin ve tanımlarının tartışılmasına zemin hazırlıyor. Nitekim mAAN'ın başındaki modern sözcüğünün küçük harfle başlıyor olmasının sebebi, farklı modernlerin varlığına dikkat çekmek.

Program

Konferans programı; film gösterimi, "özel oturum" adı verilen dört özel bölüm ve akademik makalelerin sunumlarının yer aldığı üç oturumdan oluşuyor. Özel oturumlar konferansın üç gününe yayılan ve farklı yaş gruplarının ve mesleklerinin katılımının desteklediği aktiviteler. Bu oturumlara verilen zamanın akademik sunumlar kadar olması ve konferansın tümünde, teorik tartışmalardan çok, farklı Asya ülkelerindeki koruma deneyimlerinin örneklerine yer verilmesi, konferansın öncelikle göre daha farklı bir yol izlediği düşüncesini uyandırıyor.

Konferansın ilk özel etkinliği, katılımı herkese açık olan "Tokyo Sinema". Bu özel gösterim film eleştirmeni Yomata